

Vesa Kärhä

24.2.2021

Vastausosoite: sara.kuitunen@eduskunta.fi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan pyyntö: kirjallinen asiantuntijalausuntoanne:

Kuuleminen: perjantai 26.2.2021 klo 11.30, kirjallinen asiantuntijalausunto pyydetään toimittamaan viimeistään kokousta edeltävänä arkipäivänä klo 14.00 mennessä.

Lisätietoja antaa: valiokuntaneuvos Ilkka Lahti, puh. 09 432 2070

Asia: HE 260/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annetun neuvoston päätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 hyväksymisestä

TEEMA: Muovipakkausjätteen maksu

Muoviteollisuus ry kiittää eduskunnan valtiovarainvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua HE 260/2020 vp Hallituksen esityksestä Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annetun neuvoston päätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 hyväksymisestä.

Muoviteollisuus on Suomessa muovituotteita valmistavien ja muovia kierrättävien yritysten työmarkkina- ja elinkeinopoliittinen järjestö. Kaikkiaan Suomessa on noin 500 tämän alan yritystä, joissa runsaat 10 000 työntekijää. Alan yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 3 miljardia euroa. Arvon mukaan laskettuna yli puolet tuotteistamme menee vientiin.

Tausta Uusi kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuva oma vara (jatkossa muoviomavara) on tilastoihin perustuva, kansallisista talousarvioista maksettava jäsenmaksuosuus nykyisten ALV- ja BKTL-perusteisten omien varojen tavoin. Se ei ole siten suoraan kuluttajille tai pakkausten tuottajille tai maahantuojille suunnattu vero taikka maksu. **Tätä lausuntopyyntöön kirjattua kohtaa muoviteollisuus pitää kotimaisen muovipakkaustuotannon elinehtona ja toivoo samalla, että kaikki jätetuotanto - materiaalista tai tuotteesta riippumatta - linjataan EU:ssa viipymättä samalla tavoin maksulliseksi.** Näin laajennettaisiin ja tasapuolistettaisiin maksupohjaa ja estetäisiin maksun välttely siirtymällä huonompiin, jopa enemmän jätettä ja ympäristörasitusta tuottaviin materiaaleihin.

Uudella omalla muoviomavaralla olisi tarkoitus kerätä yhteensä noin 37 miljardia euroa koko rahoituskehyskauden aikana eli vuosittain noin 5,3 miljardia euroa. Tämä vastaisi noin 3-4 prosenttia unionin rahoituksesta. Suomen osuus tämän rahoituslähteen rahoituksesta koko kauden aikana olisi noin 390 miljoonaa euroa eli 1,06 prosenttia. Laskelmat lienee tehty ennen koronaa, joka muuttanee BKTL -asetelmia jonkin verran. Ainakin 0,80 €/kg oli esillä jo 2019 ellei aiemminkin.

Muoviteollisuus on toteuttanut muovien kierrätyksen Suomessa

Muoviteollisuus ry:n jäsenyritykset käytännössä huolehtivat Suomen muovin kierrätyksestä. Yrityksemme keräävät ja jalostavat jätemuovia luokkaa 50 000 tonnia/a uusiomuoviksi, josta sitten valmistetaan uusia muovituotteita. Noin 3/5 tästä on tässä päätöksessä tarkoitettua muovipakkausta. Lisäksi maasta viedään muun muassa pantillisia muovipakkauksia käytön jälkeen ulkomaille. **Pohdimme lisääkö uusi maksu jätevien tiä maihin, joissa alempi maksutaso tai toisaalta hankaloittaako hyötyjätteiden siirtoja, tuleeko tuontijätteestä maksettavaa lähettäjä- vai vastaanottajavaltiolle? Miten käsitellään kohdemaan maksuja, jos se ottaa muovin vaikkapa sementtiuneihin? Näistä ei oikein löydy kirjauksia.**

VK

24.2.2021

EU-tausta on sirpaleinen ja muutoksessa

Olisi tärkeää, että määritelmät ja tilastointitavat eri EU jäsenmaissa, yleensäkin säätelyssä, olisivat samat. Neuvoston päätöksessäänkin nojataan hieman eri määritelmäpohjaisiin aiempiin säädöksiin. Käsitksemme mukaan EU on juuri harmonisoimassa ja uudistamassa ainakin pakkaus- ja pakkausjätedirektiiviä (PPW) ja tässä yhteydessä myös muuttamassa kierrätyksen laskentatapaa. Samoin Single Use Plastics (SUP) direktiivin toimeenpanossa on menossa erittäin paljon muovipakkausten määritelmiin, kierrätykseen ja kustannusjakoon liittyvää EU-säädöstyötä.

Muoviomavara perustuu ja kohdistuu koko ajan muuttuvaan, yhteen sinänsä ihan tärkeään ja suorituskykyiseen materiaalityhmään jätteenä. Täysin auki tuntuu olevan se, miltä osin **kemiallinen kierrätys** lasketaan kierrätykseksi ja miltä osin poltoksi. Muovipakkauksen biopohjaisuutta ei huomioida maksussa lainkaan.

Pakkausten määräarviot jonkin verran vaihtelevat. Suomessa vain yli 1 milj. euron liikevaihdon omaavat pakkaajat ja pakattujen tuotteiden maahantuojaat ovat tuottajavastuunsa kautta ilmoittaneet oman muovimateriaalikäyttönsä. Monissa muista päämateriaalista valmistetuissa pakkauksissa muovilla saadaan aikaan toiminnallisuus esim. nesteen läpäisemättömyys. SUPissa nämä ovat muovipakkauksia, PPW:ssä päämateriaali on aiemmin määrännyt luokittelun. Vienti kierrätykseen tai muuhun hyötykäyttöön on PPW:ssä laskettu viejämään hyväksi, vaikka rejektiosuus jäisi lopuksi vientimaahan, kuten se tavallisesti jää.

Neuvoston esitystä voidaan tarkastella eri kulmista

Esityksessä muoviomavaralla on asetettu varsin mittaava fiskaalinen varojen keräysmäärä eli koko EU:ssa 5,3 miljardia euroa vuosittain koko rahoituskauden ajan eli vuoteen 2027 asti.

Muoviteollisuus on pyrkinyt siihen, että kaikki muovijäte tulisi hyödynnettyä ensisijaisesti materiaalina (mikä alentaa muoviomavarakertymää) ja toissijaisesti energiana (mikä puolestaan kerryttää muoviomavaraa). Kaatopaikoille Suomessa muovipakkauksia ei saa käytännössä toimittaa. Jätehuoltoon kokonaan päätymättömän muoviroskan määrästä ei ole luotettavaa tietoa. Se tuskin on kuitenkaan kokonaisuudesta iso osuus.

Muoviomavaran maksutaso on Suomelle 0,80 €/kg. Tämä ylittää kierrätetyn, käyttövalmiin muovin myyntiarvon. Kuluttajien muovipakkausten pelkkä kerääminen kierrätykseen Suomesta vaihtelee 0,25-0,7 €/kg asuintiheydestä ja keräystavasta riippuen. Elinkeinoelämän muovien kerääminen on helpompaa ja edullisempaa. Keräyskustannusten päälle tulevat sitten puhdistuksen, lajittelun, uudelleenprosessoinnin kustannukset.

Voidaan täten karkeasti arvioida, että **muoviomavaramaksu on samaa luokkaa kuin muovipakkauksen keräys- ja kierrätyskustannus Suomessa.** Mikäli tuollaisen rahan saisi kansallisesti käytettyä ongelman hoitoon, sillä saataisiin kaikki muovipakkaukset kerättyä kierrätykseen ja uusiomuovin myyntitulolla kipeästi tarvittava uusi kierrätyslaitos. Mutta ristiriitaisesti kaikki nämä kierrätystoimet siis painaisivat muoviomavaran tuoton alas, jopa nolliille. Suomessa valtaosassa muovipakkauksia on hinnassa kierrätysmaksu, joka on ei-pantillisille kuluttajapakkauksille 0,234 €/kg ja yrityspakkauksille 0,084 €/kg. Suomessa muovipakkausten kierrätys vuonna 2018 oli noin 30 % (pantittomat ja

VK

24.2.2021

pantilliset yhteensä). EU direktiivin mukaisesti muovipakkausten kansallisen kierrätyksen tulee vuonna 2025 olla 50 % ja vastaavasti 55 % vuonna 2030.

Mikään lajittelu- tai kierrätyslaitos ei toimi 100 %:n kierrätysasteella vaan muoveille tyypillisesti 50-70 % saadaan kiertoon. Myös kemiallisessa kierrätyksessä on vastaava hävikki energiaksi ja muuksi. EU:n muoviomavara-päätös on jo kierrätyskentällä aiheuttanut ilmoituksia muovipakkausten hyödyntäjiltä Euroopassa asiakkaille siitä, että mikäli maksuja tullaan asettamaan kierrättämättömälle materiaalille laitostasolla, koko käsitte-lysovimusta tullaan tarkistelemaan uudestaan ja rejektimaksu keräämään toimittajalta.

Esitämme, että asianmukaisen muovin kierrätyslaitoksen rejekti selkeästi vapautetaan sekä omavaramaksusta että jäteverosta, mikäli sellaisia oltai-siin Suomessa sinne kohdistamassa.

On todettava, että dynaamisia kierrätyksen vero- tai muita tuottovaikutuksia ei oikein tunneta, mutta vaikuttaa epätodennäköiseltä, että ne ylittäisivät 0,80 €/kg. Täten fiskaalinen pakkokeruu ilman jätteen vähentämistä on siis EU:n varainkeruun kannalta tuottoisinta. Suomessa kierrättämättömänkin muovin korkea energiasisältö saadaan hyödyksi ja energiaksi poltettavasta jätteestä jopa maksetaan jätevoimalalle. Asetelma on täten varsin ristiriitainen kierrätystavoitteen ja EU-rahoitusvajeen korjaamistavoitteen välillä.

Suomen muovipakkauskierrätys on vaikeassa tilanteessa – Eikä sitä ylimääräinen maksu auta

Suomen tilanne tällä hetkellä muovipakkausten kierrätyksen suhteen on se, että pitkällisen työn ja kampanjoinnin jälkeen Suomeen 2016 valmistuneen kuluttajamuovipakkaus-ten kierrätyslaitoksen kapasiteetti on ylitetty 1,5 vuotta sitten. Laitos on edelleen osaltaan jo nyt mittavan peruskorjauksen tarpeessa. Muovin kierrätystoiminta ei siten voi Suomessa kestävästi kasvaa ilman, että jollekin investoinnin tänne tekeväälle toimijalle taataan riittävä ja spesifioitu materiaaaliveen uuden laitoksen takaisinmaksuajaksi.

Hallituksen esitys Jätelaiksi huhtikuussa 2020 on asettanut kyseenalaiseksi muovin keskittyneen pakkaustuottajayhteisön tulevaisuuden ja sen kaiken kierrätyksen kehittämisen Suomessa. Uuden laitoksen toteutus meni touko-kesäkuussa 2020 jäihin ja muutkin vakavasti otettavat investoijat kadottivat kiinnostuksensa. Pitkälle tehdyt suunnitelmat (http://www.uusiomuovi.fi/fin/suomen_uusiomuovi/polku_2025/) enemmän tai vähemmän raukesivat. Näin olemme polkeneet tämän lainvalmistelun myötä muovien kierrätysinvestointien kanssa paikoillaan tai pikemmin vajonneet eri suuntaan kuin esimerkiksi Ruotsi tai Saksa tai moni muu muovin kierrätyksessä edistynyt maa.

Muovituottajayhteisötoiminnan selkeä jatkuvuus ja mahdollisuus keskittyä asiantuntevasti muovin on muovipakkausten Suomen kierrätyskehityksen kannalta paljon isomassa edistävässä roolissa kuin EU-muoviomavaramaksu, joka siis jopa voi toimia ja vaikuttaa toiseen suuntaan. Maksetaan veron tapainen ja asiat sillä hoidettu!

VK

24.2.2021

Yhteenveto

- Muoviomavarasta on liikuttava kohti tasapuolista jätemateriaalikohtelua, jos ja kun tuollainen rahoitus käyttöön otetaan.
- Monet toteutuksen kannalta keskeiset määritelmät ja säännöt vaikuttavat esityksessä varsin puutteellisilta, mikä vaikeuttaa toimivuuden arviointia.
- Maksu ei tule Suomessa edistämään muovipakkausten materiaali kierrätystä, koska maassa ei yksinkertaisesti ole siihen riittävästi kapasiteettia ja Jätelain muutos on lopettanut sellaisen valmistelunkin maahan.
- Muoviomavaratuoton ja julkisen talouden kannalta tulee huomattavasti edullisimmaksi polttaa muovipakkaukset energiaksi kierrätyskehityksen sijaan.
- Muoviomavaran keruun siirto pisteveroksi johonkin kohtaan arvoketjua vaarantaa alamme elinkeinon Suomessa ja saattaa muuttaa koko pakkaamisen kohti huonompia ratkaisuja.

Muoviteollisuus ry

Vesa Kärhä
toimitusjohtaja
vesa.karha@plastics.fi
+358 40 559 7557
Twitter: @VesaKarha
www.plastics.fi
www.muovikuuluukiertoon.fi